

УДК 35

БОГАЧЕВ Роман Михайлович,
канд. філос. наук, доц., докторант НАДУ

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАТРИЦІ
«ІНАКШЕ МОЖЛИВОГО» В ПРОЦЕСІ САМООРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ
СИСТЕМИ В МЕЖАХ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ**

Пропонується методологічне підґрунтя формування матриці «інакше можливого», яке є основою напрацювання відповідних інструментів управління соціальними системами в царині невизначеності та швидкоплинності зовнішнього середовища, у тому числі відповідних моделей управління суспільним розвитком. Нові суспільні відносини у форматі діалогу, співробітництва як основи суб'єкт-суб'єктних взаємозв'язків, їх поліфонія в царині «живого спілкування» стають основою формування нових підходів та механізмів щодо самоорганізації соціальних систем на геополітичному, національному та регіональному рівнях.

Ключові слова: соціальна система, еліта, матриця «інакше можливого», суб'єктність, творчість.

Bohachev R. M. Theoretical and methodological base for the matrix of «otherwise enabled» forming in the self-organizations' processes within the management theory

The methodological basis for forming the matrix «otherwise enabled», which is the basis of the outcomes of relevant management tools of social systems in the field of uncertainty and transience of environment, including appropriate models of social development management is offered. New social relations in the format of dialogue, cooperation as the basis of the subject-to-subject relationships, their polyphony in the field of «live communication» become the foundation for the formation of new approaches and mechanisms for social self-organizing systems on the geopolitical, national and regional levels.

Key words: social system, elite, Matrix of «Otherwise Enabled», subjectivity, creativity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах намічаються істотні зміни в сутності, властивостях та характері управлінської праці загалом, у сфері політичного менеджменту та державного управління зокрема. Осмислити ці зміни особливо важливо в умовах переходу до публічного управління на засадах відкритості, узгодженості з громадською думкою, орієнтованості на суспільне благо; переходу від регуляції через дерегуляцію до саморегуляції; переходу до нової моделі управління та нового образу державного службовця – з ментальністю державного менеджера, краще – державного діяча. Тобто переходу до полісегментної системи професійної підготовки політиків, адміністраторів, аналітиків, антикризових менеджерів міжнародного, національного та регіонального рівнів.

З одного боку, сучасна картина світу характеризується сполученням глобального та локального: поставанням єдиної економічної системи (І. Валлерштайн, Дж. Бенігер), наростанням суспільних проблем (В. Вернадський, Т. де Шарден, П. Дракер), формуванням єдиного інформаційного простору (А. Тоффлер, Д. Белл), загостренням незбалансованості системи (Дж. Гелбрейт, В. Афанасьєв) тощо. А з іншого – втратою джерел розвитку в межах класичної, некласичної та постнекласичної парадигм, формуванням відносно самостійних взаємопов'язаних суспільних підсистем, розвитком плюралізму в інституційній сфері, появою самостійних спільнот, плюралізмом культурних форм тощо.

У той самий час у реаліях сьогодення велике значення має врахування світового та європейського досвіду кризь призму комплексу засадничих положень державного управління, теорії систем загалом та теорії управління зокрема в напрямі дослідження процесів самоорганізації на всіх рівнях системи суспільного відтворення.

Одним з основних джерел виникнення та загострення проблем сучасного розвитку та впровадження нових механізмів управління є невідповідність сутності процесів їх організаційним формам, що стає джерелом їх розбалансування та виникнення суспільних колізій сьогодення. Наприклад, геополітика є наукою, яка

вибудовує понятійний апарат та методологічний інструментарій щодо застосування суто суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків на міжнародному рівні: «науковим обґрунтуванням» необхідності конкурентної боротьби на міжнародній арені, доцільності відкритих та закритих протистоянь суб'єктів міжнародного права – суб'єктностей, їх альянсів за контроль за певними територіями та об'єктами впливу, примусу, тиску тощо. Крім того, поступово геополітика стає теоретичним висвітленням простору суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків та відносин на міжнародному рівні як баналізованої реальності міжнародних відносин та реалій світової політики. Тобто «нового», «постмодернового» суспільного сприйняття старої максими «*divide et impera*» та гасла Нового часу «людина людині – вовк», а саме: «немає вічних союзників та вічних ворогів, але є тільки вічні інтереси». Хоча на сьогодні декларується поступовий перехід від геополітики протистояння до геополітики взаємозалежності, але в реальності відбувається відбудова методологічної бази узаконення захоплення території інших держав, встановлення контролю за ними.

Водночас у методології досліджень процесів самоорганізації очевидним є: по-перше, відхід від діяльній сутності суб'єкта до менш динамічної детермінації станом інфраструктури; по-друге, заміна людини статистичними ансамблями; по-третє, абсолютизація процесів репродукування зв'язків на поверхні системи, ідей «спонтанного порядку», концепції суб'єктивних очікувань за критеріями корисності.

Саме тому результати глобалізації та відповідної геополітики все частіше ставляться під дуже серйозний сумнів: глобалізація як соціально-економічна інтеграція світового економічного простору супроводжується його фрагментацією. У той самий час щодо можливості еліти генерувати моделі-концепти «інакше можливого» суспільства, то поступово в суспільній свідомості відбувається остаточна зневіра в модернізацію та раціоналізацію. Тому в межах футурологічного напрямку (О. Флехтхейм) та інших соціально-інституціональних технократичних концепцій з'являється близько 20 визначень з префіксом «пост-»: постбуржуазне суспільство Р. Дарендорфа; посткапіталістичне суспільство Р. Ліхтхейма та К. Боулдінга; постцивілізаційне суспільство Г. Кана та постсучасне суспільство А. Етціоні тощо. Але суттєвих зрушень на шляху формування нового суспільства не відбувається. У чому причина?

Сучасні односторонньо-аналітичні методи суспільних наук спрямовані виключно на теоретичний аналіз, який не передбачає наступний синтез. Саме абсолютизація аналітичних методів, надання синтезу другорядної ролі є основною причиною того, що сучасні методи дослідження – у сфері політики, економіки, управління суспільним розвитком тощо, – перестають відповідати змісту діяльності людини, що й зумовлює негативні наслідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Недосконале розкриття зв'язку між змістом та організаційними формами розвитку соціальних систем – відповідно і взаємодії суб'єктів – простежується у поглядах на роль та сутність синергетичних ефектів, синергізму. Ще в 1960-ті рр. І. Ансофф привертає увагу до синергізму [1]. У 1980-ті рр. М. Портер та Р. Картер обґрунтовують необхідність управління взаємозв'язками як сутності стратегії корпоративного рівня [15; 21]. У 1990-ті рр. Г. Хемел та К. Прахалад продовжують дослідження концепції синергізму на основі ресурсного підходу [22]. Але результати емпіричних досліджень синергетичних ефектів не завжди збігаються з теоретичними висновками та не є однозначними.

Головна увага теорії організації щодо формування та розвитку організації зосереджується на зовнішніх та внутрішніх факторах впливу на організацію (Дж. Вудворд, Ч. Перроу, Т. Барнс, Дж. Сталкер, А. Чандлер, Г. Мінцберг, Е. Штейн). Безумовно, зі зростанням ступеня інтенсивності, насиченості та щільності суспільних взаємозв'язків – зовнішнього – проходить їх ускладнення й на рівні окремої спільноти, компанії, корпорації, держави, суспільства – внутрішнього (І. Ансофф, Г. Мінцберг, Е. Штейн). Тому наголосити необхідно на функціях еліти як однієї зі складових елементів системи управління: по-перше, це функція адаптації до зовнішнього середовища, а по-друге, це функція внутрішньої інтеграції, а головне – генерування належних матриць-зразків «інакше можливого».

Беручи до уваги комплексний характер предмета дослідження, доречно використовувати не тільки принципи та підходи сучасного менеджменту, теорії організації, але й напрацювання соціальної філософії та соціології щодо дослідження та врахування зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на організацію, установу, спільноту, народ, соціум у цілому.

Усі згадані вище концепти майбутнього суспільства з префіксом «пост-» відповідно до принципу технократичного детермінізму лежать в основі теорій

індустріального (Дж. К. Гелбрейта), постіндустріального (Д. Белла), суперіндустріального (Е. Тоффлера), технотронного (З. Бжезинського), інформаційного (Т. Умесао), постекономічного суспільства, суспільства знання (М. Кроуфорд), економіці знання (Ж. Сапір, В. Іноземцев) тощо, які до основних критеріїв відносять: економічний як рух до інформаційного суспільства; технологічний як проникнення технологій у всі сфері життя; соціальний як зміна поведінки під впливом інформації; політичний як створення глобального форуму рядових громадян; культурний як взаємопроникнення культур.

Теоретичне підґрунтя цього підходу формує Толкотт Парсонс, який синтезує теоретичні підходи М. Вебера, Г. Зіммеля, Е. Дюркгейма, В. Парето, А. Маршалла, З. Фрейда та пропонує загальну теорію дії (структурний функціоналізм). Але подальший розвиток цього підходу – неоеволюціоніська порівняльна соціологія також не визначає та не обґрунтовує зв'язок між змістом суспільної діяльності та організаційною формою процесів розвитку.

Тому, за іншим напрямом, слід зупинитися на виникненні на початку 1970-х рр. діяльнісного підходу (С. Батенін, Е. Ільєнков, В. Іванов, Г. Давидова, М. Каган, Л. Зеленов, спрямованого на доведення принципу діяльності до принципу самодіяльності, який розуміється як субстанційна характеристика соціуму, визнання невідворотності трансформації діяльності у творчість.

Саме в окресленому напрямі в останній чверті ХХ – на початку ХХІ ст. завдяки творчості Г. Батіщева, В. Босенко, Е. Ільєнкова, М. Злотіної, А. Канарського, М. Ліфшиця, Л. Науменка [2; 3; 6; 7; 8; 10; 11; 14] розвивається творчий підхід, який обґрунтовує, що в сутності соціальної системи лежить рефлексія власної сутності, усвідомлення себе як форми взаємодії суб'єктів, що має на меті стимулювання діяльності-самодіяльності-творчості кожного-багатьох-усіх.

Але на цьому шляху інформаційного шуму більше, ніж практичних надбань, що є наслідком обмеженості методологічних засад сучасних суспільних та політичних теорій, які не можуть відповісти на виклики сьогодення: пояснити, чому процеси суспільного розвитку в політиці, економіці, соціумі невідворотно призводять до кризових процесів у суспільному житті, деградації соціальних систем загалом.

Мета статті. Проведення ефективної міжнародної та державної політики, державного управління та адміністрування на всіх рівнях суспільного розвитку

потребує дослідження засадничих положень теорії управління та теорії організації, які безпосередньо пов'язані з феноменом самоорганізації, теорією еліт, суспільним розвитком загалом у напрямі обґрунтування принципів, визначення методології та розробки методичного апарату дослідження та моделювання процесів самоорганізації з позицій діяльнісного та творчого підходів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до обраної методологічної бази доречно визначити сутність процесу формування матриці-концепту «інакше можливого» на шляху подолання розриву сутності та форм самоорганізації, здійснення суперечності внутрішнього та зовнішнього тощо.

На філософсько-світоглядному рівні в основі формування та актуалізації зразка-матриці-патерну «інакше можливого» лежить поставання людини в процесі суб'єктивізації об'єктивного (зовнішнього) та об'єктивізації суб'єктивного (внутрішнього). Узагальнимо основні риси цього процесу.

У світі буттю об'єктивному, зовнішньому – Онтосу – протиставляється буття суб'єктивне, внутрішнє – Гносис – те, що шукає відповіді на онтологічні запитання: Що? Чому? Як? Звідки-куди? Навіщо? Гносис на своєму шляху пізнання Онтосу в критеріях Етоса (етичного) та Естетоса (естетичного) як прояв процесів усупільнення та соціалізації – індивідуалізації соціального та соціалізації індивідуального – секуляризується через Праксис та стає спочатку Світосприйняттям як теоретичним відношенням до суцього (Онтосу) з позиції бажаного (Сфера бажаного), а потому – Світоглядом як теоретичним відношенням до суцього з позиції належного (Сфера належного).

Так постає буття, що відповідає: Розум чуттєвий та Відчуття розумні, – думки та відчуття «взаємопроростають» одні в одні та стають переконаннями, а у взаємопереході Сфери бажаного та Сфери належного виникає Сфера можливого як простір суб'єктівного відношення Гносису до Онтосу Себе самого (!!!) з позиції Можливого. Саме так формується та актуалізується зразок-матриця-патерн «інакше можливого» – матриця Світовідношення – як джерело детонації перетворення, за якою Гносисом – вже як Буттям розуміючим – здійснюється Світовідбудова-Світовідтворення, в реальності відбудовується та постає Дійсність.

Саме еліта являє собою спочатку основу формування зовнішньої протилежності внутрішнього та зовнішнього, а потому – «спусковим гачком»

розгортання внутрішньої протилежності на основі дійсної абстракції Світовідношення – згаданого зразка-матриці-патерну «інакше можливого». У форматі суспільного відтворення цей процес виглядає так: 1) спочатку домінує біологічна складова, тому людина в процесі діяльності детермінована спочатку суто зовнішніми умовами, а потому як людина економічна – й здебільшого зовнішніми умовами (формотворчість) в царині суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків; 2) завдяки процесам усупільнення соціальна складова поступово починає переважати, а в процесі олюднення природного постає людина усупільнена, починає переважати внутрішня детермінація, формується громадянське суспільство як суспільство вільного вибору (культуротворчість); 3) нарешті, діалектичний синтез – постає людина-творець, людина повністю усупільнена та суспільство людяне, тобто постає суспільство свідомого вибору (свободотворчість).

Ще Е. Ільєнків наголошує, що людина продукує та відтворює не тільки своє фізичне існування («органічне тіло»), але, залучаючи до процесів виробництва все нові й нові маси природного матеріалу, вона поступово продукує «неорганічне тіло» – культурне тіло цивілізації [8]. Таким чином, світ культури є продуктом людської діяльності (формотворення), стаючи умовами зовнішньої детермінації (культуротворення), у якому нагромаджується потенціал «інакше можливого», а в подальшому стає результатом самодетермінації (свободотворення), актуалізації нагромадженого потенціалу. Так відбувається перехід – «стрибок» – на новий рівень цілісності, всебічності та істинності взаємозв'язків, а в ідеалі з царини зовнішньої необхідності до царини свободи, яка стає усвідомленою необхідністю, тобто дією зі знанням справи [3]. Що ж стає основою матриці «інакше можливого»?

Розглянемо суспільно-політичний та соціально-економічний рівні. Людина – це істота біосоціальна, тому з того самого моменту, коли первісна людина встає на ноги, людина не може тільки біологічно пристосовуватися. Вона має соціально пристосовувати світ під себе, олюднювати його.

На місці суто зовнішнього впливу та внутрішнього біологічного пристосовництва виникає суперечність внутрішнього та зовнішнього, а потому розгортається взаємоперехід цих протилежностей одної сутності: в умовах панування суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків для протистояння викликам зовнішнього внутрішнє диференціюється та виокремлюється зовнішня протилежність суспільству – еліта, яка

формує своє-інакше-себе зовнішнього – дійсну абстракцію зразок-матрицю-патерн «інакше можливого», – що стає основою освоєння зовнішнього завдяки актуалізації нових властивостей внутрішнього в просторі зовнішнього.

Із цього починається розвиток суспільних взаємозв'язків та відносин, формування свідомості та поставання людини як істоти біосоціальної, але все більше соціальної, себто Людської гідності та Людяності. Тому еліта й наділяється ознаками та якостями найбільш гідних представників суспільства.

Отже, можна впевнено казати про філософію та культуру Стародавньої Греції в цілому як колиску та першоджерело проектування майбутнього, концентрованого виразу раціональної – генеральної – матриці-хронотопу західної цивілізації, яка формалізована категоріями Арістотеля. Як зазначається вище, саме категорії Арістотеля («дія», «володіння», «страждання») формують основне суспільне відношення – суб'єкт-об'єктне, – яке стає основою формування соціальних відносин та поставання людини взагалі, відповідного способу життя, стрижнями матриці-зразка-патерну взаємозв'язків та суспільних взаємодій, «що породжує відношення» (Л. С. Виготський), яке породжує не тільки людину як сукупність суспільних взаємозв'язків, але й суспільство. Тому й еліта з античної доби розташовується на вищих щаблях суспільної ієрархії.

На жаль, історичний характер розбіжності сутності та існування, засобом подолання чого є основне суспільне відношення, дозволяє констатувати, що суб'єкт-об'єктний тип взаємозв'язків та відносин (вплив, наказ, володіння, примус, пригнічення, гноблення) в реальності стає основою формування людини економічної. І хоча породжується людина як сукупність відносин та взаємозв'язків, але, на жаль, не породжується людяне в ній. Тому й еліта суспільства не зрідка, а навіть здебільшого викликає суперечливе ставлення як сучасників, так і нащадків.

Саме логіка Арістотеля стає основою формально-логічного мислення, яке не здатне розв'язати суперечність внутрішнього та зовнішнього у форматі парадоксу свободи [6]. Завдяки домінуванню зовнішнього формується ієрархія суспільних суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків, яка зумовлює виникнення відповідних суспільних форм, певні з яких – раціональні – стимулюють розвиток, а інші – ірраціональні – сповільнюють, імітують та підміняють вирішення суперечності. Саме тому можна не дивуватися, коли нам кажуть, що школа, лікарня, університет, казарма, в'язниця тощо

побудовані за єдиним еллінсько-римським зразком-форматом двотисячолітньої давнини. Але людина істота соціальна. Тільки суперечності соціальної форми руху здійснюються в межах цієї форми руху, але основне суспільне відношення має обмеження та редукує суперечність «суспільство-природа» до формату антагонізму «організм-середовище».

Саме це дозволяє формально-логічному мисленню запобігти вирішенню суперечності шляхом формування до певного часу раціональних форм, а потому абсолютизувати цю неможливість завдяки відверто ірраціональним суспільним формам, у тому числі формам суспільної свідомості та людських стосунків. Тому в суспільстві антагонізм «організм-середовище» продовжує діяти в тій мірі, в якій суспільство не стає людським; в тій мірі, в якій революція як трансгресія, вихід за межі старого основного відношення не стає режимом постійного виходу за власні межі, у тому числі з метою руйнування ірраціональних форм. І роль та значення еліти в цьому процесі є непересічною.

Саме тому на міжнародному та національному рівнях, на превеликий жаль, сучасна геополітика державна політикадоки є теоретичним висвітленням однополярного світу, в якому санкціоновані будь-які дії, будь-які вчинки. Головне – домінування певних елітарних інтересів над іншими, безумовно під виглядом загальнолюдських та демократичних цінностей. Далі вона стає й методологічним підґрунтям інтелектуального та духовного невігластва, яке поступово впроваджується в суспільну свідомість. Як наслідок, людство перебуває в полоні егоїстичної «самозакоханості» (біологізму), власної «виключності» (суб'єктивізму) та невірною вибору шляху розвитку (солідаризму).

Більш того, суто однобічний характер культурно-світоглядного впливу зумовлює розгортання широкого проширення ментально-інформаційних проникнень у суспільну свідомість, розробку та проведення масштабних диверсійно-психологічних операцій, а потому й інформаційно-психологічної війни загалом. Роль та значення еліти неможливо переоцінити, особливо беручи до уваги її концептуально-світоглядні аспекти самоорганізації та суспільного відтворення, матриці «інакше можливого» суспільства загалом.

Але людина все більше стає соціальною, тобто усупільненою. Тому, з одного боку, відбувається посилення практик самоорганізації: колективних дій та укріплення

державної влади, що зумовлює не сприйняття лібералізму та функціоналізму; з іншого – проголошується перехід до нового суспільства, в центрі якого лежить ідея соціальної дії, перехід до антропоцентричного способу суспільного життя. Тобто зміна ставлення людини до самої себе-багатьох-всіх, перехід від суб'єкт-об'єктних до суб'єкт-суб'єктних взаємозв'язків та відносин стають сутністю сучасної трансформації публічного адміністрування та управління суспільним розвитком загалом.

Відповідно до результатів дослідження генези процесів самоорганізації суспільних систем, визначено відповідні етапи розвитку суспільних систем (виробництво речей – виробництво ідей – продукування людей) щодо розв'язання суперечності змісту та суспільної форми самоорганізації. Це дозволяє виділити такі принципи самоорганізації суспільних систем: перманентний розвиток; системність, науковість та адекватність; саморегулювання та самонастроювання гармонічних взаємодій; перехід від суб'єкт-об'єктних до суб'єкт-суб'єктних, а потому суб'єктно-суб'єктісних взаємодій; переорієнтація від стимулювання діяльності до розгортання самодіяльності, а потому до творчості; іманентний характер; прозорість, зрозумілість, постійне вдосконалення; стимулювання мобільності; мережування як процес гармонізованих та адекватних взаємодій; мереживо як форма здійснення самоуправління, саморегулювання; перехід від авторитета влади до влади авторитету конкретної професії та потому до влади конкретного виду творчості; творчість як розподіл самодіяльності та самодіяльнісний розподіл у формі практичної всезагальності.

Відповідно до теоретико-методологічної бази творчого підходу нами зроблені такі припущення, які лягають в основу дослідження процесів самоорганізації на основі нового методологічного підґрунтя нового світовідношення, нових підходів до незворотних, спрямованих та закономірних суспільних змін на основі механізмів самоорганізації та самодіяльності суспільних систем як основи матриць «інакше можливого» (таблиця).

Відповідно формулюються й нові категорійні блоки: розмежування (Б. В. Новіков), мереживо-мережевість-мережування (Б. В. Новіков, Р. М. Богачев), надлишковість (А. А. Мельниченко, А. М. Іщенко), безмірність тощо.

Основні параметри матриці «інакше можливого»

Критерії поставання людини	Людина економічна	Людина суспільна	Людина-творець (повністю усупільнена)
Система суспільного відтворення	Виробництво речей	Виробництво ідей	Продукування людей
Основне суспільне відношення	Суб'єкт-об'єктні	Суб'єкт-суб'єктні	Суб'єктно-суб'єктнісні
Принцип організації зв'язків	Поділ діяльності	Розподіл самодіяльності	Творчість як розподіл самодіяльності та самодіяльний розподіл
Форма організації зв'язків	Павутиння ієрархічних зв'язків	Мережа вертикальних та горизонтальних взаємозв'язків	Мережа взаємозв'язків
Тип управління	Авторитет влади	Влада авторитету	Влада конкретного виду творчості
Функція еліти	Адаптація до зовнішнього середовища	Адаптація до зовнішнього середовища, внутрішня інтеграція (колективу, соціуму)	Адаптація до зовнішнього середовища, соціалізація та людинотворення

Гуманістичні інтенції щодо всебічного розвитку всіх здатностей, сутнісних сил людини стають новими принципами мислення та організації життя, реальними принципами організації економіки, розвитку інженерно-технічної думки, організації школи та всіх інших інституцій. Саме це окреслює напрям та сутнісні особливості нової моделі самоорганізації та гармонізації процесів суспільного відтворення, вимоги до нових підходів до управління зокрема. В основу нової моделі покладено сучасний сутнісний прояв давньогрецького ідеалу калокагатії («розумна доброта та красива користь»). Саме звідси розгортаються й нові формати Світосприйняття, Світогляду та Світовідтворення на основі суб'єкт-суб'єктних, а потому суб'єктно-суб'єктнісних взаємозв'язків та відносин.

На наше переконання, лише в такому розумінні процеси самоорганізації, доведені до рівня суспільної форми руху, можуть розкрити сутність та отримати своє природне місце в системі розвитку всезагальних суспільних взаємозв'язків.

Висновки. Проведений теоретико-методологічний пошук дозволяє нам визначити, що лише в розумінні суперечливості процесів самоорганізації та самоуправління суспільства, суспільного відтворення загалом, світового,

загальнонаціонального та регіонального розвитку зокрема, у тому числі формування та розвитку відповідної еліти, процеси самоорганізації будуть доведені до рівня всезагальної суспільної форми руху в процесі діяльності з метою досягнення рухливої форми очікуваного результату – матриці-моделі «інакше можливого». Тільки таким чином потенціюється, а в подальшому й актуалізується потенціал самоорганізації та самоуправління: вони розкривають власну сутність та отримують належне місце в системі розвитку суспільних взаємозв'язків людини-людей-людства.

Нове суб'єкт-суб'єктне суспільне відношення дає ключ до розуміння процесів самоорганізації як переходу від одиничного, абстрактного до загального як певного рівня цілісності, всебічності та істинності, себто гармонійності взаємозв'язків людина-люди-людство. Так, завдяки діяльності кожного-самодіяльності-багатьох-творчості-всіх постає міжнародна суспільність як властивість мережовості в процесі мережування та форматі мережива. Тому поступово до основних функцій еліти як складової частини системи управління, крім примусової – суб'єкт-об'єктної – адаптації до змін зовнішнього середовища та суто зовнішньої інтеграції у внутрішнє середовище нових елементів (геополітика), відносять соціалізацію, людинотворення: перехід від виробництва речей до виробництва ідей, а потому продукування людей. Так здійснюється мережування та актуалізується потенціал мережовості у формі мережива дійсно людських суспільних взаємозв'язків та відносин. Так постає дійсне людство як суспільність дійсних людей-творців, в якій кожен-багато-всі є елітою.

Інакше – всі ми перебуваємо в царині випадковості біологізму власних дій, суб'єктивізму дій меншості, солідаризму дій маргіналізованої масовості. Мабуть тому зараз інші суб'єкт-суб'єктно орієнтовані концепти відбудови взаємозв'язків та стосунків чомусь не знаходять свого теоретичного висвітлення в сучасних геополітичних конструктах. Більш того, ми забуваємо що «в нашому минулому схований досвід майбутнього», потрібно лише актуалізувати потенціал належних – ефективних, економічних, етичних, естетичних, об'єктивних – матриць-зразків «інакше можливого» майбутнього.

На національному та регіональному рівнях саме заперечення, за Г. В. Ф. Гегелем зняття, суб'єкт-об'єктних відносин, розуміння необхідності скасування меж суспільних форм організації діяльності є ілюстрацією сучасного розвитку та процесів самоорганізації в напрямі мережування, скасування існуючих

меж, актуалізації властивості мережовості та виникнення мережива як організаційної форми процесів самоорганізації.

Саме ці процеси мають зовнішній вияв у значних темпах розвитку так званих мережових соціальних систем та структур, які за рахунок сучасних технологій перетворення, обробки та транслювання інформації, обміну здобутим знанням та досвідом пізнання поступово витісняють старі економічні, соціальні, політичні утворення суспільного життя в цілому. Саме ці процеси потребують подальшого дослідження та наукових розвідок на основі запропонованої методологічної бази.

Список використаних джерел

1. **Ансофф И.** Новая стратегия : пер. с англ. / И. Ансофф ; под ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб. : Питер, 1999. – 416 с.
2. **Батищев Г. С.** Неисчерпаемые возможности и границы применения категории деятельности / Г. С. Батищев // Деятельность: теория, методология, проблемы. – М., 1990. – С. 23 – 35.
3. **Босенко В. А.** Воспитать воспитателя. Заметки по философским вопросам педагогики и педагогическим проблемам философии / В. А. Босенко. – Киев : Всеукр. союз рабочих, 2004. – 352 с.
4. **Вебер М.** Избранное. Образование общества : пер. с нем. / М. Вебер. – М. : Юрист, 1994. – 704 с. – (Лики культуры).
5. **Друкер П. Ф.** Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества : пер.с англ. / Питер Друкер. – М. : И. Д. Вильямс, 2007. – 336 с.
6. **Злотина М. Л.** Диалектика / М. Л. Злотина ; [отв. ред. Ю. А. Мелков]. – Киев : ПАРАПАН, 2008. – 264 с.
7. **Иванов В. П.** Человеческая деятельность – познание – искусство / В. П. Иванов. – Київ : Наук. думка, 1977. – 251 с.
8. **Ильенков Э. В.** Об идолах и идеалах / Э. В. Ильенков. – М. : Наука, 1968. – 319 с.
9. **Иноземцев В. Л.** Пределы «догоняющего» развития / В. Л. Иноземцев. – М. : Экономика, 2000. – 295 с.
10. **Канарский А. С.** Диалектика эстетического процесса / А. С. Канарский. – Киев, 2008. – 380 с.

11. **Лифшиц М.** В мире эстетики: статьи 1969 – 1981 гг. / М. Лифшиц. – М. : Изобраз. искусство, 1985. – 317 с.
12. **Новиков Б. В.** Двадцать шесть тезисов об управлении и власти / Б. В. Новиков // Сучасні проблеми управління : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. 26 – 27 листоп. 2009 р., м. Київ. – Київ : НТУУ «КПІ», 2009. – С. 82 – 84.
13. **Новіков Б. В.** Творчість як спосіб здійснення гуманізму / Б. В. Новіков. – Київ : НТУУ «КПІ», 1998. – 310 с.
14. **Науменко Л. К.** Матеріалізм и постмодернізм / Л. К. Науменко // «Матеріалізм та емпіріокритицизм» – шедевр світової філософської думки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 27 – 28 листоп. 2008 р. – Київ : НТУУ «КПІ», 2008. – С. 159 – 160.
15. **Портер М.** Международная конкуренция / М. Портер. – М. : Международ. отношения, 1993. – 896 с.
16. **Тоффлер Э.** Шок будущего : пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М. : Изд-во АСТ, 2001. – 560 с.
17. **Турен А.** Возвращение человека действующего. Очерк социологии / Ален Турен. – М. : Науч. мир, 1998. – 204 с.
18. **Тульчинська С. О.** Управління у сфері освіти і науки як фактор забезпечення сталого розвитку держави та регіонів : монографія / С. О. Тульчинська, А. А. Мельниченко, О. А. Акімова. – Київ : Едельвейс, 2012. – 352 с.
19. **Хакен Г.** Синергетика. Иерархии неустойчивости в самоорганизующихся системах и устройствах / Г. Хакен. – М. : Мир, 1985. – 236 с.
20. **Goold M.** Corporate-Level Strategy / Goold M., Campbell A., Alexander M. – N. Y., 1984.
21. **Porter M. E.** Competition in Global Industries: A Conceptual Framework / Porter M. E. // Competition in Global Industries. – Harvard Business School Press, 1986. – P. 56.
22. **Prahalad C. K.** The Multi-national Mission: Balancing Local Demands and Global Vision / Prahalad C. K., Doz Y. L. // The free Press. – N. Y, 1996.

List of references

1. **Ansoff I.** Novaya strategiya : per. s angl. / I. Ansoff ; pod red. Yu. N. Kapturevskogo. – SPb. : Piter, 1999. – 416 s.
2. **Batischev G. S.** Neischerpaemye vozmozhnosti i granitsyi primeneniya kategorii deyatelnosti / G. S. Batischev // Deyatelnost: teoriya, metodologiya, problemy. – M., 1990. – S. 23 – 35.
3. **Bosenko V. A.** Vospitat vospitatelya. Zametki po filosofskim voprosam pedagogiki i pedagogicheskim problemam filosofii / V. A. Bosenko. – Kiev : Vseukr. soyuz rabochih, 2004. – 352 s.
4. **Veber M.** Izbrannoe. Obrazovanie obschestva : per. s nem. / M. Veber. – M. : Yurist, 1994. – 704 s. – (Liki kulturyi).
5. **Druker P. F.** Epoha razryiva: orientiryi dlya nashego menyayuschegosya obschestva : per.s angl. / Piter Druker. – M. : I. D. Vilyams, 2007. – 336 s.
6. **Zlotina M. L.** Dialektika / M. L. Zlotina ; [otv.red. Yu. A. Melkov]. – Kiev : PARAPAN, 2008. – 264 s.
7. **Ivanov V. P.** Chelovecheskaya deyatelnost – poznanie – iskusstvo / V. P. Ivanov. – KiYiv : Nauk. dumka, 1977. – 251 s.
8. **Ilenkov E. V.** Ob idolah i idealah / E. V. Ilenkov. – M. : Nauka, 1968. – 319 s.
9. **Inozemtsev V. L.** Predelyi «dogonyayuschego» razvitiya / V. L. Inozemtsev. – M. : Ekonomika, 2000. – 295 s.
10. **Kanarskiy A. S.** Dialektika esteticheskogo protsessa / A. S. Kanarskiy. – Kiev, 2008. – 380 s.
11. **Lifshits M.** V mire estetiki: stati 1969 – 1981 gg. / M. Lifshits. – M. : Izobraz. iskusstvo, 1985. – 317 s.
12. **Novikov B. V.** Dvadsat shest tezisov ob upravlenii i vlasti / B. V. Novikov // SuchasnI problemi upravlnnya : materIali V mlzhnar. nauk.-prakt. konf. 26 – 27 listop. 2009 r., m. KiYiv. – KiYiv : NTUU «KPI», 2009. – S. 82 – 84.
13. **Novikov B. V.** TvorchIst yak sposIb zdllysnennya gumanIzmu / B. V. Novikov. – KiYiv : NTUU «KPI», 1998. – 310 s.
14. **Naumenko L. K.** Materializm i postmodernizm / L. K. Naumenko // «MaterIalIzm ta empIriIokrititsizm» – shedevr svItovoYi fllosofskoYi dumki : materIali

mIzhnar. nauk.-prakt. konf. 27 – 28 listop. 2008 r. – KiYiv : NTUU «KPI», 2008. – S. 159 – 160.

15. **Porter M.** Mezhdunarodnaya konkurentsia / M. Porter. – M. : Mezhdunar. otnosheniya, 1993. – 896 s.

16. **Toffler E.** Shok budushego : per. s angl. / E. Toffler. – M. : Izd-vo AST, 2001. – 560 s.

17. **Turen A.** Vozvraschenie cheloveka deystvuyushego. Ocherk sotsiologii / Alen Turen. – M. : Nauch. mir, 1998. – 204 s.

18. **Tulchynska S. O.** Upravlinnia u sferi osvity i nauky yak faktor zabezpechennia staloho rozvytku derzhavy ta rehioniv : monohrafiia / S. O. Tulchynska, A. A. Melnychenko, O. A. Akimova. – Kyiv : Edelveis, 2012. – 352 s.

19. **Haken G.** Sinergetika. Ierarhii neustoychivosti v samoorganizuyuschisya sistemah i ustroystvah / G. Haken. – M. : Mir, 1985. – 236 s.

20. **Goold M.** Corporate-Level Strategy / Goold M., Campbell A., Alexander M. – N. Y., 1984.

21. **Porter M. E.** Competition in Global Industries: A Conceptual Framework / Porter M. E. // Competition in Global Industries. – Harvard Business School Press, 1986. – P. 56.

22. **Prahalad C. K.** The Multi-national Mission: Balancing Local Demands and Global Vision / Prahalad C. K., Doz Y. L. // The free Press. – N. Y., 1996.

Надійшла до редколегії 18.04.17